

СТИЛІСТИКА

Людмила Жукорська

Вплив ідіом на розуміння та сприймання тексту

У всіх відомих нам мовах є фрази і цілі вирази, які не піддаються дослівному перекладові. Хоча й відоме в них кожне слово і зрозуміла граматична структура фрази. Іноді відразу збагнути смисл такого виразу не завжди вдається. З подібними головоломками ми стикаємося в художніх творах, у публіцистиці, фаховій літературі, розмовній мові. Найсприятливіше середовище для вживання ідіом — це прислів'я, приказки та сталі вирази, якими люблять користуватися у неформальній мові. Як відомо, значення ідіоми не відповідає сумі значень усіх його слів. Наприклад: *“Talking to Mary is heavy going; she has nothing to say”* [2, 77]. *“Heavy going”* — щось важке для сприймання, роботи; марна трата зусиль. Або інший приклад: *“The journalist was licking his lips when he went off to interview the disgraced politician”*. *“To lick one’s lips”* — згоряти від нетерпіння, очікувати щось незвичайне. Вже з цих двох прикладів зрозуміло, що значення кожної з ідіом не співпадає зі значенням своїх компонентів. Проте бувають випадки, коли смисл ідіоми співпадає зі смислом її компонентів. Наприклад: *“That I’d like to see”* [1, 614]. Якщо порівняти цей вираз зі звичайним реченням *“I’d like to see that”*, то зразу ж видно, що незважаючи на майже однаковий переклад, мовець досягає цілком протилежних стилістичних ефектів. При вживанні ідіоми *“That I’d like to see”* автор виражає своє скептичне ставлення стосовно якоїсь інформації. Українською мовою ця фраза перекладається: *“Хотів би я це побачити”*. Тоді як речення *“I’d like to see that”* є фразою з цілком нейтральним значенням і свідчить про чийсь цікавість. Таким чином, за допомогою зміни порядку слів звичайна фраза може перетворитися на ідіому, яка вносить особливе стилістичне забарвлення у мову. В багатьох випадках ідіома може вживатися замість метафори. Цей прийом теж надає мові неповторності звучання та сприймання, наприклад: *“She had to keep an eye on that naughty kid”* [2, 98]. Вираз *“to keep an eye”* (не спускати очей, постійно стежити) за допомогою своєї метафоричної суті (бо насправді очі тримати неможливо) дозволяє зрозуміти всю важливість ретельного виконання дії. Прочитавши приклад *“John loves wheeling and dealing in the money markets”* [2, 202], ми відчуваємо іронічне ставлення автора до Джона та його заняття, бо вираз *“wheeling and dealing”* означає: “займатися розумовою і водночас сумнівною діяльністю, з якої можна одержати прибуток”. В українській мові існує еквівалент сленгового перекладу: “крутити колеса”, “промишляти”. Можна навести багато інших прикладів, які засвідчують, що сучасна англійська, як, до речі, і українська мова, практично нафарширована різноманітними ідіомами. Мовці користуються ними так часто, що навіть їх не помічають. Ця характерна риса властива мові сучасних засобів масової інформації, наприклад: *“She had two older brothers and two younger ones, and two of the four fell foul of the marriage laws of the Swedish Royal House”* [3]. Вираз *“to fall foul of...”* (йти наперекір, ламати звичаї, традиції) яскраво характеризує вчинки двох юнаків королівської родини Швеції.

На основі наведених прикладів видно, що вміння зрозуміти ідіому і використати її у своєму активному словнику вдається не відразу. Дослідження викладачів з практики мови, стилістики та лексикології показали, що, коли студент, читаючи твір в оригіналі, не заглиблюється в суть ідіоматичних виразів, може зрозуміти зміст прочитаного, може навіть проаналізувати твір з граматичного та лексичного боку, але відчути стиль, красу та багатство

мови, йому збагнути практично не вдається. Що він успішно демонструє у своєму пісному перекладі з англійської мови на українську.

Ідіоми — це не звичайні лексичні вирази. Вони є наслідком взаємодії історичних, економічних, культурних і, звичайно, мовних явищ, які залишили свій відбиток у мові у вигляді сталих конструкцій. Тому кожна ідіома має свою цікаву біографію, яку досліджують лінгвісти, філологи, і навіть історики.

Література

1. Большой англо-русский словарь / И.Р. Гальперин. — М.: Советская энциклопедия, 1972. — 1685 с.
2. Essential English Idioms. An Up-to-Date Guide to the Idioms of British English / Richard A. Spears, Betty Kirkpatrick. — Chicago: NTC Publishing Group Inc., 1999. — 278 p.
3. Queen Engr'd of Denmark // The Times. — 2000. — November 8.

Lyudmyla Zhukorska. Influence of Idioms on the Text Understanding and Perceiving. The articles discusses the problems of the idiom usage in the English language. It shows the influence of word order on the text understanding and perceiving.

Ганна Хомечко

Мовні та смислові жанротвірні компоненти англійської казки

У статті розглядаються смислові особливості казки Кеннета Грехема “Вітер у верболозах”, а також комплекс лексичних та синтаксичних засобів досягнення ритмізації та динамізації тексту, які можна трактувати як жанротвірні засоби взагалі.

Незважаючи на те, що авторська казка на відміну від народної казки несе на собі вплив авторської особистості та його творчої манери, все ж можна виділити деякі засоби, до яких автор вдається найчастіше і які можна вважати такими, що виділяють жанр казки серед інших жанрів.

Казка “Вітер у верболозах” виявилась вдячним матеріалом для такого аналізу, оскільки на тексті однієї казки можемо побачити весь спектр стилістичних засобів.

Цей твір надзвичайно цікавий ще й тим, що може сприйматись читачами різного віку і є невичерпним джерелом мудрості, доброго гумору, захоплюючих пригод, а для дослідника — скарбницею барвистої мови. В англійському світі “Вітер у верболозах” є однією з найпопулярніших книг: діти виховуються на ній, а потім дорослі протягом цілого життя не раз перечитують книгу і цитують у різних ситуаціях. У цьому плані казка “Вітер у верболозах” стоїть дуже близько до “Аліси у країні чудес”. Ці два твори відповідають твердженню відомого дослідника казок Дж.Р.Р. Толкіна про те, що казки не треба спрощувати, адаптувати для дітей, оскільки вони здатні сприйняти усе, хоча на своєму рівні. Навпаки, завищуючи планку їхнього сприйняття, ми сприяємо швидкому розвитку дітей. Маленькі читачі, можливо, інтуїтивно відчують про що йдеться, але це виставляє їм горизонти для майбутнього.

Розглянувши мовні та смислові особливості казки і врахувавши частоту вживання певних засобів, було визначено ряд характерних ознак жанру.

Наскрізним явищем у казці “Вітер у верболозах” є антропоморфізм. Хоча головні герої — це Щур, Кріт, Жаба, Борсук, у них ми відразу впізнаємо різні типи людей. Це тонка іронія на природу англійця і людини взагалі. Таке зіставлення лише підсилює контраст між далеко недосконалою людською натурою і простим, чистим, ширим і тому надзвичайно чудовим світом природи. У казці тварини хоча і не позбавлені певних вад, але завжди ширі, чесні, доброзичливі, готові допомогти один одному; ними ніколи не опановують заздрощі, лицемірство, владолубство. Лише потрапляючи під вплив людей, тварини змінюються на гірше.

Взагалі антропоморфізм Грехема досить мінливий. Деколи герої виступають як тварини, деколи як люди. Але такі переходи сприймаються дуже природно, оскільки автор майстерно оперує розмірами і обставинами. Ми зустрічаємо персонажів не лише на лоні природи — на